

سامانه ثبت دروس خارج و تمهیدی فقه معاصر برای مدارس علمیه کشور فعال شد

علمی و اجتماعی روز، گسترش و تعمیق دروس خارج و تمهیدی فقه معاصر، از اولویت‌های آموزشی حوزه‌های علمیه در سراسر کشور به‌شمار می‌آید.

معاون آموزش حوزه‌های علمیه ادامه داد: خوشبختانه این رویکرد با استقبال گسترده اساتید و فضلا در حوزه علمیه قم و استان‌ها مواجه شده و بر اساس مصوبات رسمی هیچ تفاوتی میان قم و دیگر شهرستان‌ها در بهره‌مندی از امتیازات آموزشی وجود نخواهد داشت.

وی افزود: بر همین اساس و در راستای تحقق عملی این سیاست، سامانه نجاج به‌منظور ثبت و انتخاب دروس خارج و تمهیدی فقه معاصر برای اساتید خارج فقه دارای مجوز رسمی و اساتید سطح سه و طلاب واجد شرایط در این مقطع تحصیلی آماده شده و به همه مدیران استان‌ها و مناطق ابلاغ شده و فرایند انتخاب دروس همانند دیگر درس‌ها در همان نامه ذکر شده است.

حجت‌الاسلام والمسلمین مقیمی حاجی در پایان اظهار کرد: انتظار می‌رود، اساتید و طلاب سراسر کشور با ثبت و انتخاب دروس خارج و تمهیدی خود در این سامانه، ضمن بهره‌مندی از امتیازات آموزشی، گامی مؤثر در ارتقای سطح علمی حوزه‌های علمیه و پاسخ‌گویی به نیازهای نوپدید جامعه بردارند.

مدیر حوزه‌های علمیه کشور

پیام «حوزه پیشرو و سرآمد» نیازمند گفتمان‌سازی است

پیشرو و سرآمد» که رهبر معظم انقلاب اسلامی مطرح کردند، فصل جدیدی را برای حوزه ترسیم می‌کند. ما حوزه قم را به دو بخش قبل و بعد از یکصدسال اخیر تقسیم کرده‌ایم؛ حوزه پیش از یکصدسال اخیر شامل شش مرحله با فراز و فرودهای تاریخی در قرون دوم تا چهارم و پس از آن است که هیچ‌گاه این رشته قطع نشده است. مدیر حوزه‌های علمیه کشور در ادامه تصریح کرد: حوزه پس از بازتأسیس توسط آیت‌الله حاج

است که رهبر معظم انقلاب اسلامی، در کنار شعار اقتصادی سال مطرح فرمودند و آن توجه به نهج‌البلاغه است. در این زمینه نیز کارگروه‌هایی در حوزه برای ارتقای رشته‌ها، پژوهش‌ها و فعالیت‌های مرتبط با نهج‌البلاغه تشکیل شده است و انتظار می‌رود، مجمع نمایندگان در ترویج و گفتمان‌سازی این امر مهم، نقش آفرین باشد. آیت‌الله اعرافی در تبیین سومین نکته خود، با اشاره به تاریخ حوزه علمیه قم گفت: پیام «حوزه

شیخ عبدالکریم حائری یزدی رحمته‌اللهیه نیز خود شامل پنج تا شش دوره است:

- دوره اول: از زمان حاج شیخ عبدالکریم تا دوره آیات ثلاث؛

- دوم: دوره هفده‌ساله آیت‌الله بروجردی رحمته؛
- سوم: دوره نهضت امام خمینی رحمته و تبعید ایشان؛

- چهارم: دوران رهبری حضرت امام خمینی رحمته؛
- پنجم: دوران انقلاب اسلامی تا عصر رهبری

حضرت آقا و مراجع عظام؛

- ششم: دوره جدیدی است که با پیام رهبر معظم انقلاب با عنوان «حوزه پیشرو و سرآمد» آغاز می‌شود.

امام جمعه قم تأکید کرد: منظومه اسناد و طرح‌ها و رویکردهای تحولی حوزه، برآمده از گفتمان جدید مقام معظم رهبری است که در سال‌های اخیر بر آن تأکید داشته‌اند. این پیام، دارای روح تمدنی، انقلابی و عمیق است که پنج محور اصلی و نگاه تاریخی رهبر معظم انقلاب به تطورات حوزه در آن نهفته است. تحقق این پیام، نیازمند گفتمان‌سازی توسط همه ارکان حوزه، از طلاب و اساتید تا نهادها و گروه‌های مختلف است.

آیت‌الله اعرافی در پایان خاطرنشان کرد: انتظار می‌رود، مجمع نمایندگان طلاب در ادامه فعالیت‌های ارزشمند خود، اهتمام ویژه‌ای به پیام «حوزه پیشرو و سرآمد» داشته باشد و در دو بخش گفتمان‌سازی و تحلیل مفاد و محورها، برنامه‌ریزی دقیقی انجام دهد. گفتنی است، در ابتدای این دیدار حجت‌الاسلام والمسلمین رضوی‌مهر، رئیس مجمع نمایندگان طلاب و فضایی حوزه علمیه قم، گزارشی از فعالیت‌ها و اقدامات این مجمع ارائه کرد.

وی افزود: خداوند خود عالم به غیب است؛ اما این علم در مقام فعل و در بستر تاریخ ظهور می‌یابد. همان‌گونه که پایان آیه یادآور می‌شود، نصرت الهی و قدرت بیکران او تضمین‌کننده پیروزی دین حق است؛ هرچند در مسیر تحقق آن، آزمایش‌های بزرگ برای انسان‌ها پدید می‌آید؛ بنابراین، از آغاز بعثت تا غلبه نهایی دین، مسیر هدایت در چند مرحله ترسیم شده است: نخست آموختن کتاب و حکمت، سپس ارتقای معرفت فردی و در نهایت قیام اجتماعی برای استقرار قسط.

حجت‌الاسلام والمسلمین پارسانیا تصریح کرد: این قیام اجتماعی نیازمند قدرت و سازماندهی است و خداوند با اعطای «حدید» یعنی ابزار اقتدار و امکان دفاع، جامعه مؤمنان را در این مسیر یاری کرد؛ اما تحقق این مأموریت به عهده مردم نهاده شد تا با همراهی پیامبران در میدان نبرد و جهاد، عدالت را در عرصه اجتماعی مستقر سازند و از همین‌رو پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در مدت کوتاه رسالت خویش، دو مرحله مهم را طی کرد؛ سیزده سال در مکه، دوران دعوت فردی و صبر در برابر سختی‌ها و سپس ده سال در مدینه، دوران تشکیل حکومت و مجاهدت مستمر.

وی ادامه داد: در این ده سال مدنی، بیش از ۱۲۰ غزوه و سربه رخ داد؛ یعنی به‌طور متوسط هر ماه یک درگیری جدی. پیامبر در نیمی از این نبردها شخصاً حضور داشت و در نیمی دیگر، فرماندهی را به یاران خویش سپرد. جنگ‌های بزرگ مانند بدر، احد، خندق و احزاب، جلوه‌ای از این مواجهه همه‌جانبه بود؛ جایی که تمام قدرت‌های مشرک در برابر اسلام صف‌آرایی کردند؛ اما در نهایت شکست خوردند.

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی افزود: این سیر تاریخی نشان داد که دین الهی از یک دعوت فردی و خانه به خانه آغاز شد، سپس به جمع‌های کوچک و شبکه‌های اجتماعی مؤمنان گسترش یافت و در نهایت به شکل‌گیری هویت جمعی و تأسیس مدینه‌النبی انجامید. فتح مکه و عام‌الوفود نقطه اوج این مسیر بود؛ هنگامی که گروه‌گروه مردم به اسلام می‌پیوستند و کلمه توحید جایگاه اجتماعی و سیاسی خود را در شبه‌جزیره یافت.

حجت‌الاسلام والمسلمین پارسانیا تأکید کرد: پیام بعثت و رسالت پیامبران صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم این است که هدایت الهی تنها در حوزه فردی متوقف نمی‌ماند؛ بلکه به عرصه اجتماعی و تاریخی می‌رسد و کتاب، حکمت، عدالت و قدرت، چهار ستون این مسیرند که در نهایت به غلبه دین حق بر همه ادیان منجر می‌شود و این تجربه تاریخی پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، الگویی روشن برای جامعه منتظر در عصر غیبت است تا بداند، حکمرانی زمینه‌ساز چگونه باید میان معرفت فردی، قدرت اجتماعی و آرمان نهایی پیوند برقرار کند.

نسبت مدینه‌نبوی باحکومت مهدوی

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی، با اشاره به نسبت مدینه نبوی با حکومت مهدوی گفت: پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در مدینه نخستین شکل جامعه مؤمنانه را پدید آورد؛ اما آنچه در سوره توبه آشکار شد، این بود که در کنار مؤمنان، منافقان و آثار فرهنگ جاهلی همچنان حضور داشتند. دولت مهدوی در حقیقت مرحله‌ای است که این فرهنگ به‌طور کامل دگرگون و معرفت الهی در سطح عمومی بشر آشکار می‌شود.

حجت‌الاسلام والمسلمین پارسانیا اظهار کرد: مدینه نبوی را می‌توان نخستین گام در مسیر تحقق حاکمیت الهی دانست؛ گامی که در شکل آرمانی خود نیز با محدودیت‌هایی مواجه بود. سوره توبه که از آخرین سوره‌های نازل شده است، به‌صراحت از حضور منافقان در جامعه اسلامی یاد می‌کند؛ کسانی که در ظاهر با کلمه توحید همراه بودند؛ اما در باطن همچنان فرهنگ و ریشه‌های جاهلیت را در خود داشتند.

وی افزود: همین امر نشان می‌دهد که هرچند در مدینه، پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم قدرت سیاسی یافت و کلمه توحید غالب شد؛ اما جامعه بشری هنوز فاصله بسیاری با تحقق کامل ولایت داشت. پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم با حکمت ولایی خویش «لکموا الناس علی قدر عقولهم» عمل می‌کرد و به تناسب ظرفیت عمومی جامعه، با آنان سخن می‌گفت؛ درحالی‌که درهای آسمان برای مؤمنان گشوده بود و امکان صعود فردی و لقای الهی وجود داشت. این معرفت هنوز به یک «چهره اجتماعی فراگیر» بدل نشده بود.

حجت‌الاسلام والمسلمین پارسانیا، با اشاره به پیوند این تجربه تاریخی با فلسفه ظهور، ادامه داد: در دولت مهدوی، ولایت الهی در سطح فرهنگ عمومی انسان‌ها آشکار می‌شود. اگر امروز درهای آسمان به‌دلیل گناه و اعراض بشر بسته می‌نماید، در دولت مهدوی این انسداد برداشته خواهد شد. چنان‌که قرآن کریم می‌فرماید: ﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾؛ ایمان و تقوای جوامع، درهای آسمان را به روی آنها می‌گشاید. در دولت حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالیه‌وآله‌وسلم این وعده در سطح تاریخ تحقق می‌یابد.

حجت‌الاسلام والمسلمین پارسانیا

حکمرانی زمینه‌ساز

پیوند میان وضع موجود و آرمان نهایی جامعه بشری است

آن همین است؛ آماده‌سازی مردم برای آنکه در مسیر تزکیه و تعلیم قرار گیرند و جامعه جهانی با مکتب اهل بیت علیهم‌السلام آشنا شود و این همان معنای حقیقی زمینه‌سازی برای ظهور است.

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی، با اشاره به آیات قرآن کریم تأکید کرد: پیامبران نه‌تنها حامل کتاب و حکمت بودند، بلکه با ایجاد قدرت اجتماعی و تجهیز جامعه، مأموریت یافتند انسان‌ها را به قیام برای قسط برانگیزند؛ مسیری که از دعوت فردی آغاز شد و در نهایت به تشکیل جامعه نبوی و تحقق هویت جمعی در مدینه انجامید.

حجت‌الاسلام والمسلمین پارسانیا، با اشاره به آیات سوره حدید اظهار کرد: خداوند در آیه ۲۵ حدید می‌فرماید: ﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافَعُ لِّلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ أَنَّنَّ مِّنْ بَيْنِئِهِمْ شُرَكَّاءُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾. پیامبران با دلایل روشن فرستاده شدند و همراه آنان کتاب و میزان نازل گردید تا مردمان به قسط و عدالت قیام کنند. سپس آهن، نماد قدرت و اقتدار، نازل شد تا ابزار تحقق عدالت و دفاع از حق در دست بشر باشد.

وی ادامه داد: بر اساس روایات، «اگر از عمر دنیا جز یک روز باقی نماند، خداوند آن روز را طولانی می‌کند تا قائم از اهل بیت علیهم‌السلام قیام کند». در آن روز، امام موعود عجل‌الله‌تعالیه‌وآله‌وسلم بر سر انسان‌ها دست می‌گذارد و معرفت آنان را دگرگون می‌سازد؛ تحولی که در سطح عمومی فرهنگ بشری رخ می‌دهد و نه‌تنها افراد، بلکه کل جامعه را به سوی خداوند سوق می‌دهد. عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی خاطرنشان کرد: مدینه نبوی در حقیقت مرحله‌ای از زمینه‌سازی بود؛ زمینه‌ای که پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم با دعوت، تربیت و جهاد فراهم ساخت و این تجربه نشان می‌دهد، هیچ حکومتی، حتی حکومت دینی، بدون زمینه مردمی شکل نمی‌گیرد. حاکمیت استبدادی نیز ناگزیر به پذیرش فرهنگ مردم است؛ مردمی که اگر نپذیرند، حتی «زور» هم توان پایداری ندارد.

حجت‌الاسلام والمسلمین پارسانیا تأکید کرد: بنابراین زمینه‌سازی ظهور نیز مرحله به مرحله و مردم‌پایه است؛ همان‌گونه که پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در جامعه‌ای آکنده از جاهلیت، توانست با مجاهدت مستمر، مدینه را بنا کند، امت اسلامی نیز باید در عصر غیبت، فرهنگ و معرفت خویش را ارتقا دهد تا بستر برای ولایت مهدوی فراهم گردد و ظهور آخرین حلقه این مسیر تاریخی است؛ جایی که فلسفه آفرینش در کامل‌ترین وجه خود آشکار می‌شود. بدین سان، هدایت پیامبران صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم تنها در سطح آموزش باقی نماند؛ بلکه به عرصه اجتماعی و تاریخی کشیده شد تا معلوم شود، چه کسانی یار خدا و رسول او خواهند بود.

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی، با تبیین مفهوم حکمرانی زمینه‌ساز تصریح کرد: این حکمرانی تنها ناظر به دوران ظهور نیست؛ بلکه بیش از هر چیز به شرایط کنونی جامعه دینی و وظایف آن مربوط می‌شود؛ چراکه فلسفه بعثت پیامبران و غایت حیات انسانی، هدایت بشر به سوی تزکیه، معرفت و غلبه دین حق بر همه شئون زندگی فردی و اجتماعی است.

به گزارش خبرگزاری حوزه، حجت‌الاسلام والمسلمین حمید پارسانیا، عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۲۶ شهریورماه در آیین اختتامیه هشتمین مدرسه حکمرانی با عنوان «مدرسه حکمرانی زمینه‌ساز ۲» که در سالن جلسات دفتر تولیت آستان مقدس مسجد جمکران برگزار شد، اظهار کرد: گرچه در نگاه نخست، حکمرانی زمینه‌ساز متوجه اصل ظهور است؛ اما درواقع بیش از آنکه به آینده دور بنگرد، به شرایط کنونی و مسئولیت‌های جامعه در عصر غیبت مرتبط است و جامعه‌ای که خود را زمینه‌ساز می‌داند، باید هم به واقعیت‌های امروز نظر داشته باشد و هم چشم‌انداز آینده مطلوب را در نظر بگیرد.

رئیس کمیسیون تخصصی حوزوی شورای عالی انقلاب فرهنگی افزود: این مفهوم نوعی حرکت دوگانه است؛ از یک‌سو نگاهی به واقعیت‌های ملموس زندگی و دشواری‌های حکومت دینی دارد و از سوی دیگر افق بلند و آرمانی جامعه موعود را ترسیم می‌کند و به‌همین دلیل، محور اصلی زمینه‌سازی بیش از هر چیز متوجه مردم است؛ زیرا این مردم هستند که حامل این رسالت و تحقق بخش آن خواهند بود.

وی با تأمل در آیات قرآن کریم خاطرنشان کرد: آنچه هدف حیات انسانی و غایت بعثت انبیاست، مراتبی دارد. در یک سطح، ناظر به رشد فردی و تعالی معنوی هر انسان است و در سطوحی دیگر، مربوط به زندگی جمعی و سامان اجتماعی است.

عضو شورای عالی انقلاب فرهنگی، به آیات سوره صف اشاره کرد و گفت: در این آیه خداوند می‌فرماید: ﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾. این آیه نشان می‌دهد، رسالت پیامبران، غلبه دین حق بر همه ادیان و مکتاتب بشری است؛ غایتی که با وجود مقاومت مشرکان و کافران، تحقق خواهد یافت.

حجت‌الاسلام والمسلمین پارسانیا ادامه داد: در سوره جمعه و بقره، رسالت پیامبران صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در سه محور اصلی خلاصه شده است؛ تلاوت آیات الهی، تزکیه نفوس و تعلیم کتاب و حکمت و این رسالت‌ها نه‌تنها افراد را از گمراهی نجات می‌دهد؛ بلکه بنیان‌های معرفتی و اخلاقی جامعه را نیز استوار می‌سازد.

وی اضافه کرد: تفاوت آیات نیز معنادار است؛ در سوره جمعه تأکید می‌شود که رسول‌خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم در میان قومی بی‌سواد و گرفتار عصبیت جاهلی برانگیخته شد تا آنان را به سوی کتاب و حکمت رهنمون سازد و در سوره بقره نیز تأکید می‌شود که پیامبر چیزی را به شما می‌آموزد که نه‌تنها نمی‌دانستید؛ بلکه اساساً توانایی دست‌یافتن به آن را از خود نداشتید و این نشان می‌دهد که بعثت پیامبران حیاتی و ضروری است و بدون هدایت وحی، بشر در ظلمات باقی خواهد ماند.

این استاد حوزه و دانشگاه تأکید کرد: اگر بخواهیم مفهوم حکمرانی زمینه‌ساز را به‌درستی درک کنیم، باید آن را در امتداد همین رسالت انبیا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم ببینیم و حکمرانی دینی در عصر غیبت، باید با همان مأموریت‌ها معنا شود؛ یعنی ایجاد بستری برای تزکیه، رشد معرفت دینی، ترویج حکمت الهی و فراهم‌ساختن شرایطی که جامعه به سوی غلبه دین حق بر همه عرصه‌ها حرکت کند.

حجت‌الاسلام والمسلمین پارسانیا یادآور شد: بنابراین، حکمرانی زمینه‌ساز صرفاً یک شعار سیاسی یا مدیریتی نیست؛ بلکه عیناً تداوم همان مأموریتی است که پیامبران الهی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم بر دوش داشتند و این حکمرانی در عین حال که باید واقع‌بینانه با شرایط امروز جهان تعامل کند، نباید از آرمان غایی خود یعنی برپایی جامعه توحیدی و مهدوی غافل شود.

وی خاطرنشان کرد: قرآن کریم به ما می‌آموزد، رسالت پیامبران، رساندن بشر از گمراهی آشکار به معرفت حقیقی است و امروز نیز وظیفه جامعه اسلامی و نهادهای حکمرانی